

Katedra filozofie a společenských věd

Posudek vedoucího magisterské práce

Autor práce: Michal Strnadel

Název práce: **Homo Mimeticus - mimésis a nápodoba**

Obor studia: Filozofie

Autor posudku: Mgr. Ladislav Koreň, Ph.D.

1. Shrnutí a hodnocení obsahové stránky práce:

Práce si klade za cíl poskytnout interdisciplinární pohled na fenomén nápodoby (mimesis) jako klíč k antropologické diferencii. Cestou k tomuto cíli má být predbežné vymedzení povahy a důležitosti fenoménu (čo je napodobovanie, ako sa líši od iných foriem kopírovania/učenia sa od druhých ako je napr. tzv. emulácia). Nasleduje postupné mapovanie oblasti z perspektívy a) kognitívnych vied, b) filozofie, c) čítania mysli, d) neurovied a nakoniec e) kultúrnej evolúcie. Filozofická perspektíva má v práci marginálny priestor. *De facto* sa redukuje na spojitost medzi simulačnou teóriou čítania mysli druhých a nápodobou ako formou sociálneho učenia sa, ktoré predpokladá model mysle druhého. Prípadne sa tu ešte dá zahrnúť celá debata medzi tzv. „theory theory of mind“ a simulačnou teóriou, ktorá má korene vo filozofii. Inak ale práca mapuje fenomén predovšetkým z vedeckých pozícií. V tomto akcente ale nevidím väčší problém. Čo sa týka mapovania vedeckého výskumu, autor prirodzene postupuje selektívne. Keďže je ale práca rozsiahla a podložená solídny výberom literatúry, o fenoméne nápodoby podáva solídny prehľad. V princípe mu ide o to zdôrazniť, že nápodoba je kľúčom k ľudskej hypersociálnosti a kultúrnosti, čím nás odlišuje od iných vyšších primátov a ďalších druhov. Prístup je však často kompilačný, čo je trochu na úkor a) jasného vymedzenia autorovej pozície a b) argumentácie v jej prospech.

Otázky, ktoré by mal autor v práci s touto ambíciou riešiť sú nasledovné. V čom presne je rozdiel medzi nápodobou vyšších primátov a ľudí (napr. imitácia, nielen emulácia, je dokumentovaná i u primátov, ktorí majú i zrkadlové neuróny i základy kultúrneho prenosu). Všeobecne, autor inklinuje k vymedzeniu ľudskej nápodoby cez mechanizmy čítania mysli, ktoré má človek vyvinutejšie. Idea je, že to umožňuje ľuďom (počínajúc deťmi) chápať zámyery a inštrumentálnu štruktúru činnosti druhých a na základe toho verne kopírovať nielen výsledok ich činnosti ale i jej procedurálnu stránku. Očividná výhoda je, že jedinec obklopený druhými, ktorí majú adaptívne *know how*, si ho môže takto osvojiť bez toho, aby musel chápať „prečo to funguje“ a/alebo sa musel učiť v štýle pokus-omyl. V tomto však vidím minimálne dva problémy, ktoré autor nerieši. Jednak o čítaní mysli uvažuje jednostranne: ako o pripisovaní priamo nevnímateľných vnútorných stavov. To je z filozofického hľadiska netriviálny predpoklad. Okrem toho sa dá argumentovať, že takýto typ čítania mysle má periférnu rolu v predikovaní chovania druhých a sociálnej interakcii. Druhá vec je, že ak má mať čítanie mysle takú rolu, akú mu prisudzuje autor, nie je jasné, prečo by práve čítanie mysle nemalo byť kľúčom k antropologickej diferencii. Celkovo sa mi javí časť 4.

o čítaní mysli zbytočne rozsiahla a nie je mi úplne jasné, prečo by v práci o nápodobe mali byť details, ktoré v nej autor rozvádza. Keď spočítam nesporné klady i zápory práce, vychádza mi akýsi zlatý stred: tzn. hodnotenie C.

Hodnocení formální stránky práce:

Práca nie úplne optimálne štrukturovaná. Jednak sa v nej pomerne často opakuje jedna a tá istá myšlienka – mierne reformulovaná. Jednak sa niektoré časti prekrývajú: napr. časť 3.2 a následne celá kapitola 4. Tiež štylistika by mohla byť miestami lepšia. Ale nie sú to žiadne zásadné výhrady. Rušivo pôsobia pasáže, kde autor preberá hantírku kognitívnych vedcov a nesnaží sa ju tlmočiť vlastnými slovami a/alebo na príkladoch (napr. Meltzoffov resp. Heyesovej model nápodoby). V tejto i niektorých ďalších veciach si autor nevzal k srdcu niektoré odporúčenia školiteľa: napr. sa v práci vyskytuje kuriózný preklad „imitation faculty“ ako „imitační fakulta“. Plus, ako už bolo uvedené vyššie, časť 4. je v práci disproporčná a niektoré jej sekcie sú nadbytočné.

2. Hodnocení práce se zdroji:

Autor vynaložil nemalé úsilie aby sa oboznámil s bohatou literatúrou, ktorá k danej téme existuje. Väčšinou sa interpretácie zhostil s pochopením, hoci niekedy chýba kritickejší nadhľad a zhodnotenie. Autor to vyvažuje tým, že si je vedomý konkurenčných prístupov a explicitne zmieňuje, že niektoré kľúčové otázky (napr. či je dispozícia k nápodobe biologickou adaptáciou alebo produktom interakcie a učenia sa) nie sú zďaleka predmetom zhody (napr. Meltzoff vs. Heyesová).

3. Otázky k diskuzi při obhajobě:

Prečo autor inklinuje k vymedzeniu ľudskej nápodoby cez mechanizmy čítania mysli? Prečo si potom ne zvolil práve teóriu mysle ako tému práce (= robí človeka človekom, vrátane napodobovania). Alternatívna teória (Henrich 2016) – ktorú autor nezmieňuje – je napr. že čítanie mysle sa vyvinulo aby vylepšilo existujúci proces nápodoby (a sociálneho/kultúrneho učenia sa všeobecnejšie). Iná alternatívna teória je, že obidva procesy sú v ľudskom prípade prepletené a spojuje ich do jedinečnej formy unikátnej ľudskej schopnosti „zdieľať intencionálne stavy“ (Tomasello 2014). Aký je autorov názor na tieto alternatívy?

4. Hodnocení práce známkou:

C

5. Výsledné hodnocení práce: Práci doporučuji – nedoporučuji k obhajobě.

Datum a místo

Hradec Králové, 10.5.2020

Podpis autora